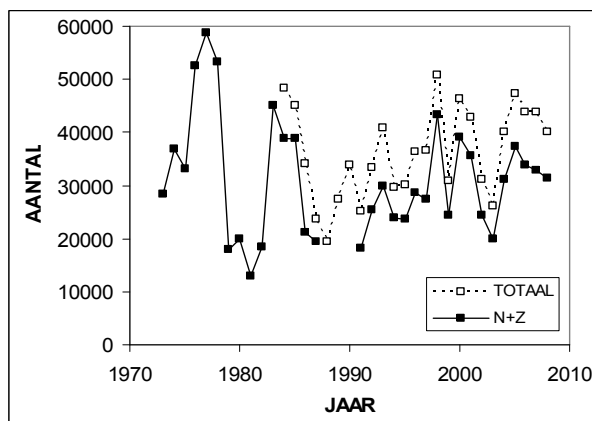

Het voorkomen van de Spreeuw in de Eempolders

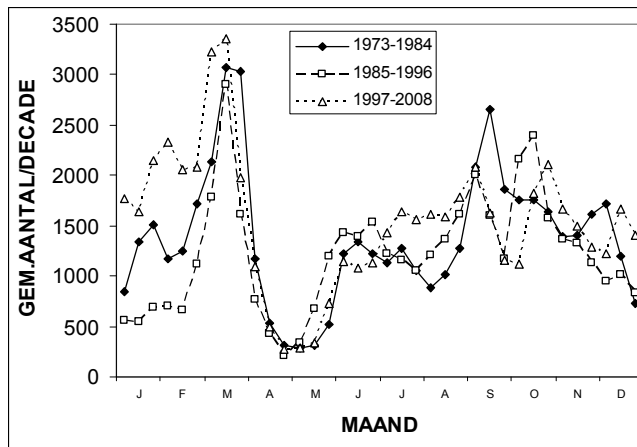
De laatste tijd komen er berichten in de media dat er sprake is van een sterke afname van de Spreeuw. Er werd gesteld dat het aantal Spreeuwen de laatste tien jaar gehalveerd is. Dit lijkt wat overdreven, want uit de cijfers van het BMP project van SOVON/CBS blijkt dat het aantal broedende Spreeuwen tussen 1995 en 2007 met ongeveer een derde is afgenomen, maar het is wel een behoorlijke afname. In het PTT project voor wintervogels vindt men geen significante afname. Hoewel de Spreeuw nog steeds een uiterst talrijke vogel is, zodat er voorlopig geen gevaar voor uitsterven lijkt te zijn, komt bij het lezen van zulke berichten uiteraard de vraag op in hoeverre deze afname ook in de Eempolders te merken is. Vandaar dat ik hier onze gegevens op een rijtje gezet heb.

In de Eempolders is de Spreeuw de soort waarvan bij de tellingen de grootste aantallen werden waargenomen. De afgelopen tien jaar telden wij bij elke telling gemiddeld bijna 1500 Spreeuwen. In figuur 1 zien we het totale aantal getelde Spreeuwen per jaar. In deze grafiek geeft de getrokken lijn de resultaten voor de oorspronkelijke telgebieden: de Noordpolder te Veld en de Maatpolder (Noord), en de Zuidpolder te Veld (Zuid). Vanaf 1984 is ook de Oostermeent (tegenwoordig soms als De Kampen aangeduid) meegeteld, de stippellijn geeft het totaal inclusief de Oostermeent.

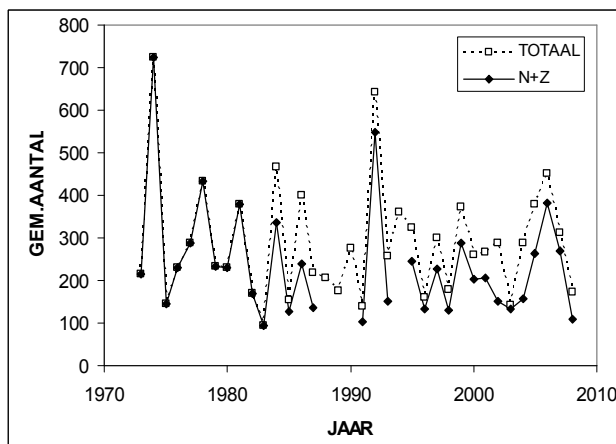
Figuur 1. Totaal aantal getelde Spreeuwen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

De aantallen schommelen weliswaar, maar er is geen trend te ontdekken. De schommelingen worden voor een groot deel veroorzaakt doordat Spreeuwen vaak in enorme troepen voorkomen. Het grootste getelde aantal in één telling was 15788 Spreeuwen. Het maakt uiteraard een flink verschil als een dergelijk aantal toevallig op een teldatum al dan niet aanwezig is. Het tellen van Spreeuwen is trouwens niet zo eenvoudig. Niet alleen het schatten van grote groepen is een probleem. Bij duizenden vogels die door elkaar heen vliegen is het natuurlijk niet meer mogelijk om te tellen. Een ander probleem is dat Spreeuwen meestal tussen het gras zitten. Dat gras is al gauw hoger dan een Spreeuw. Je ziet dan een paar Spreeuwen rondscharrelen. Als de groep opvliegt, bijvoorbeeld omdat er een roofvogel overvliegt, dan blijken er factoren meer Spreeuwen aanwezig te zijn. Hoe hoger het gras, hoe groter de factor. Nu zijn deze problemen er natuurlijk altijd geweest. Het lijkt redelijk om aan te nemen dat de absolute aantallen misschien niet helemaal kloppen, maar dat de veranderingen door de vele waarnemingen en vele waarnemers gemiddeld redelijk juist zijn weergegeven.

Figuur 2. Gemiddeld aantal Spreeuwen per decade voor de drie periodes van twaalf jaar

In figuur 2 zien we de verdeling over het jaar. Voor drie data in de maand is het gemiddelde aantal getelde Spreeuwen uitgerekend. We zien dat het aantal sterk varieert over het jaar. Er is heel weinig variatie tussen de periodes van twaalf jaar. Alleen in januari en februari zien we verschillen. Als we naar de waarnemingen uit die maanden kijken blijkt dat er van 1974 t/m 1979 en van 1997 t/m 2008 veel meer Spreeuwen geteld werden dan er tussenin. Een oorzaak kan ik niet bedenken. Er is een piek in maart, die samenvalt met de doortrekperiode van Spreeuwen uit Oost Europa. Opvallend is de hoogte van deze piek, hij is duidelijk hoger dan de piek in het najaar, terwijl de doortrek in Nederland in het voorjaar juist veel kleiner is. Daarna storten de aantallen in en bereiken een minimum rond eind april. Dit is de broedtijd van Spreeuwen, het betekent dat er relatief weinig in en bij de polder gebreed wordt. In mei lopen de aantallen weer op, dan gaan de Spreeuwen met hun jongen de polder in en zien wij een poosje groepen bedelende jonge vogels die door hun ouders gevoerd worden. Er is een beperkte nieuwe stijging in september die waarschijnlijk samenhangt met de aankomst van trekkers van elders. Tot december nemen de aantallen wat af. Onze eigen broedvogels trekken dan grotendeels weg en worden gedeeltelijk vervangen door vogels van elders.

Figuur 3. Gemiddeld aantal getelde Spreeuwen per telling voor de decaden 12 t/m 13 (broedtijd)

Figuur 3 toont de aantallen per jaar gedurende de laatste decade van april en de eerste van Mei. Dat is het deel van de broedtijd waarin we geen groepen Spreeuwen in de polder zien. Ook bij sommige boerderijen zien we zulke Spreeuwen. Tot half april zijn er waarschijnlijk nog doortrekkers aanwezig. Vanaf half mei trekken de ouders met hun jongen de polder in en

zien we de aantallen sterk oplopen. De aantallen schommelen maar er is geen enkele aanwijzing voor achteruitgang. Rond 1990 zijn in de polders boerderijen gebouwd in het kader van de landinrichting. In die boerderijen zouden ze kunnen broeden, maar hiervan is geen spoor terug te vinden in de grafiek. Het lijkt er dus op dat het aantal broedgevallen in of bij die boerderijen veel kleiner is dan bij de oude boerderijen aan de rand. Dit wordt bevestigd doordat we in de broedtijd vooral Spreeuwen vanaf de Wakkerendijk de polder in en uit zien vliegen met voer voor hun jongen.

Alles bij elkaar is de conclusie dat er geen aanwijzingen voor achteruitgang als broedvogel en dat de Spreeuw het in de Eempolders dus beter doet dan de landelijke trend. Ook buiten de broedtijd is er geen verandering, en dat is wel in overeenstemming met de trend.

Literatuur

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht

Lensink, R., 2002, Spreeuw *Sturnus vulgaris* p. 232 in LWVT/SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co., Haarlem